

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА»

Укладач програми навчальної дисципліни доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н., доцент Безкровний О. В.

Програма навчальної дисципліни «Податки і податкова політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми Місцеве самоврядування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Податки і податкова політика» є економічні відносини з приводу перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу для створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення навчальної дисципліни «Податки і податкова політика» ґрунтується на знаннях набутих під час вивчення наступних навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Теорія державного управління», «Менеджмент».

Навчальна дисципліна «Податки і податкова політика» є базою для вивчення навчальних дисциплін «Державний бюджет», «Організація місцевого самоврядування».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Податки і податкова політика» є вивчення фінансових відносин, пов'язаних з примусовим відчуженням і перерозподілом частини вартості національного продукту з метою формування загальнодержавного фонду грошових ресурсів.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни «Податки і податкова політика» є засвоєння теоретичних та організаційних основ податкової системи та податкової політики, методики розрахунків, порядку сплати прямих і непрямих податків юридичними та фізичними особами, альтернативних систем оподаткування, діяльності податкових органів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

фахові:

– здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування;

– здатність до пошуку та використання джерел фінансування програм розвитку місцевих громад.

1.4. Програмні результати навчання:

– знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування;

– знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;

– уміти відшукувати та узагальнювати, інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться – 120 годин / 4 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і види податків

Сутність податків. Зародження держави і податків. Історичний розвиток форм оподаткування. Визначення податків як економічної категорії. Податки та інші форми платежів до бюджету – плата, відрахування, неподаткові доходи.

Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регулююча функція. Основні напрямки регулювання економіки та соціальної сфери.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб'єкт (платник) і носій, об'єкт оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка, квота. Методи побудови податкових ставок. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді та процентні ставки. Види твердих ставок: фіксовані та відносні. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні.

Класифікація податків, її ознаки. Поділ податків за економічним змістом на прямі та непрямі. Класифікація податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування – податки на доходи, капітал і споживання. Класифікація за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють: загальнодержавні та місцеві податки.

Види прямих податків. Регулюючий механізм окремих видів прямих податків.

Види непрямих податків: акцизи, фіскальні монополії, мито. Специфічні та універсальні акцизи, їх види. Податок на додану вартість в системі універсальних акцизів. Переваги та недоліки непрямих податків, їх місце в податковій системі.

Тема 2. Організація податкової системи.

Податкова система України. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Обсяг видатків бюджету як визначальна база побудови податкової системи. Рівень централізації валового внутрішнього продукту в бюджеті, його залежність від обсягу і характеру функцій держави.

Державна фіскальна служба України. Історія формування податкових органів в Україні. Організаційна структура органів державної фіскальної служби та їх основні завдання. Функції державної фіскальної служби України. Функції середнього та базового рівня державної фіскальної служби України. Податкова міліція як складова частина податкових органів та її завдання. Повноваження органів державної фіскальної служби України. Фінансові та адміністративні санкції, які накладаються органами фіскальної служби. Обов'язки та відповідальність посадових осіб податкових органів.

Тема 3. Податкова політика.

Теоретичні підходи до податкової політики. Складові поняття податкова політика. Основні принципи податкової політики: фіскальна, економічна та соціальна ефективність. Елементи принципу фіскальної ефективності: достатність доходів, мінімізація видатків на збирання податків, запобігання ухиленню від сплати податків, еластичність (гнучкість) податкової системи, рівномірне розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями.

Роль податкової політики в системі державного регулювання економіки. Напрями розвитку податкової політики України в сучасних умовах

Тема 4. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його зародження і розвиток. Передумови введення податку на додану вартість в Україні. Поняття доданої вартості, методи її обчислення.

Платники і ставки податку на додану вартість. Сутність нульової ставки по податку на додану вартість. Операції, що оподатковуються за нульовою ставкою. Об'єкт оподаткування. Операції, що включаються в об'єкт оподаткування. Перелік операцій, що виключені з об'єкта оподаткування.

Поняття бази оподаткування по податку на додану вартість. Порядок визначення бази оподаткування для операцій різних видів.

Пільги по податку на додану вартість. Види пільг по податку на додану вартість: нульова ставка, звільнення від оподаткування, виключення з об'єкта оподаткування. Перелік операцій, що звільняються від оподаткування.

Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету. Звітний податковий період. Поняття податкового зобов'язання і податкового кредиту.

Податкова накладна як основний звітний податковий документ. Реєстр податкових накладних.

Порядок відшкодування податку на додану вартість з бюджету для операцій, що оподатковуються за нульовою ставкою, і для інших видів операцій. Строки сплати ПДВ. Умови та порядок надання платником податкового векселя.

Тема 5. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Історія його введення в Україні. Акцизний податок в системі інших непрямих податків, його недоліки та переваги.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпортованих товарів. Перелік підакцизних товарів. Види ставок по акцизному податку: тверді (фіксовані) та процентні (пропорційні).

Порядок визначення оподаткованого обороту та суми акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, щодо яких застосовуються процентні ставки.

Порядок визначення сум акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, щодо яких застосовуються тверді ставки.

Пільги по акцизному податку. Строки сплати та подання розрахунків до

податкових органів.

Тема 6. Мито

Мито в системі непрямих податків. Митна політика та її цілі. Термінологія митної справи: митна територія, митний контроль, види переміщення через митний кордон, митна декларація та декларанти.

Платники мита. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення митної вартості. Види митних ставок: тверді та процентні. Види процентних ставок. Пільги для юридичних і фізичних осіб. Порядок надання відстрочок у сплаті мита.

Порядок визначення суми мита та його сплати на рахунки митних органів. Порядок перерахування мита до бюджету.

Тема 7. Податок на прибуток підприємств

Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств. Загальна характеристика прибутку як об'єкта оподаткування. Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Податок на прибуток як регулюючий чинник. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств.

Платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Особливості коригування визначеного фінансового результату на різниці, які виникають в результаті господарської діяльності платника.

Поняття доходу при справлянні податку на прибуток. Перелік надходжень, які включаються і які не включаються до доходу. Порядок визнання доходів.

Поняття операційних та інших витрат. Перелік витрат, які включаються і які не включаються до складу операційних витрат. Перелік витрат, які включаються і які не включаються до складу інших витрат. Порядок визнання витрат.

Податкові періоди. Порядок визначення доходу для різних видів операцій. Порядок визначення витрат для різних видів операцій. Поняття безнадійної заборгованості та порядок її врегулювання. Порядок зарахування суми від'ємного значення об'єкта оподаткування в наступних податкових періодах.

Особливості оподаткування деяких видів операцій, товарів платників. Оподаткування страхової діяльності. Порядок оподаткування результатів діяльності, що здійснюється за довгостроковим контрактом. Поняття неприбуткової організації та види їх доходів, які звільняються від оподаткування. Оподаткування нерезидентів. Оподаткування дивідендів та спільної діяльності на території України. Оподаткування операцій з борговими вимогами та зобов'язаннями.

Амортизація основних засобів при нарахуванні податку на прибуток. Методи нарахування амортизації. Мінімально допустимі строки нарахування амортизації.

Пільги по податку на прибуток.. Порядок нарахування податку на прибуток та строки сплати. Відповідальність платників податку.

Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб

Податок на доходи фізичних осіб. Бюджетне і соціальне значення

податку з доходів фізичних осіб. Переваги і недоліки податку з доходів фізичних.

Платники податку на доходи фізичних осіб. Ставки оподаткування. Об'єкт оподаткування. Порядок формування загально місячного оподатковуваного доходу. Перелік певних видів доходів, що звільняються від оподаткування. Зменшення сукупного оподатковуваного доходу для окремих категорій громадян.

Податкові соціальні пільги, їх види та розміри. Порядок застосування податкових соціальних пільг.

Порядок оподаткування доходів громадян отримуваних не від податкового агента.

Декларування громадянами, які отримували доходи не за місцем основної роботи, доходів у податкових органах.

Обов'язки та відповідальність громадян щодо сплати податку з доходів фізичних осіб.

Порядок формування та подачі Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку.

Тема 9. Спрощена система оподаткування суб'єктів підприємництва

Необхідність запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва (єдиного податку). Перелік юридичних і фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають право перейти на сплату єдиного податку. Перелік податків і зборів, в рахунок яких сплачується єдиний податок.

Особливості нарахування єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності в розрізі груп платників. Ставки єдиного податку, строки і порядок сплати та подання податкової звітності. Порядок зарахування податку до бюджету.

Особливості нарахуванні єдиного податку юридичними особами. Ставки, строки і порядок сплати та подання податкової звітності юридичними особами. Порядок зарахування податку до бюджету.

Необхідність змін в оподаткуванні сільськогосподарських товаровиробників. Платники єдиного податку для сільськогосподарських товаровиробників. Об'єкт оподаткування та ставки єдиного податку для сільськогосподарських товаро-виробників. Особливості оподаткування сільськогосподарських виробників, які здійснюють сільськогосподарську діяльність на гірських та поліських територіях. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку для сільськогосподарських товаровиробників.

Тема 10. Екологічний податок

Платники екологічного податку. Об'єкт оподаткування та ставки екологічного податку. Особливості нарахування екологічного податку в залежності від видів забруднення. Порядок та терміни сплати екологічного податку. Порядок складання та подачі звітності. Пільги в оподаткування екологічним податком.

Тема 11. Рентні платежі

Доцільність рентного оподаткування природних ресурсів, що використовуються суб'єктами підприємництва. Склад рентної плати.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин: платники, об'єкт обкладання, ставки. Порядок нарахування та перерахування плати за користування надрами для видобування корисних копалин. Пільги щодо окремих суб'єктів. Порядок формування та подачі звітності.

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин: платники, об'єкт обкладання, ставки. Порядок нарахування та перерахування плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Пільги щодо окремих суб'єктів. Порядок формування та подачі звітності.

Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України: платники, об'єкт обкладання, ставки. Порядок нарахування та сплати рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України. Пільги щодо окремих суб'єктів. Порядок формування та подачі звітності.

Рентна плата за спеціальне використання води, її платники і об'єкт оподаткування. Порядок визначення нормативів плати. Дозвіл і ліміт на спеціальне використання води. Порядок обчислення суми рентної плати за спеціальне використання води в межах ліміту і за понадлімітне використання. Порядок формування та подачі звітності. Строки сплати рентної плати за спеціальне використання води.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його платники і об'єкт оподаткування. Порядок визначення нормативів плати. Порядок обчислення суми рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів. Порядок формування та подачі звітності. Строки сплати рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України: платники, ставки податку, порядок нарахування, строки сплати та порядок формування звітності.

Тема 12. Майнове оподаткування

Необхідність та історія розвитку майнового оподаткування в Україні. Склад податку на майно: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок, плата за землю (земельний податок).

Платники податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Порядок формування об'єкта оподаткування, пільги при визначенні бази оподаткування. Ставки податку, порядок нарахування та строки сплати податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки.

Транспортний податок: платники, об'єкт оподаткування, порядок формування бази оподаткування. Ставки податку, особливості нарахування та терміни сплати транспортного податку.

Форми плати за землю: земельний податок та орендна плата. Земельний

податок: загальна характеристика, переваги і недоліки. Платники та об'єкт оподаткування. Диференціація ставок залежно від призначення земельних ділянок, їх місцезнаходження і якісних характеристик. Плата за землю із земель сільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок. Пільги при сплаті земельного податку. Порядок формування та подачі звітності. Строки сплати. Орендна плата за землю: платники, порядок нарахування та сплати.

Тема 13. Місцеві та інші податки і збори

Місцеві податки і збори. Роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів. Види місцевих податків і зборів: єдиний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, податок на майно, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір. Порядок встановлення місцевих податкових платежів місцевими органами самоврядування.

Збір за місця для паркування транспортних засобів: платники, об'єкт оподаткування, ставки. Порядок нарахування, особливості формування податкової звітності та строки сплати збору за місця для паркування транспортних засобів.

Платник туристичного збору. Перелік фізичних осіб, що звільнені від сплати туристичного збору. Об'єкт оподаткування та порядок формування бази для нарахування туристичного збору. Строки та порядок сплати туристичного збору.

3. Рекомендовані джерела інформації:

1. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Безкровний О. В., Дорошенко О. О. Податкова система : навч. посібник. Полтава: ПДАА, 2018. 361 с.

2. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Безкровний О. В., Мисник Т. Г., Дорошенко О. О. Податкові відносини суб'єктів підприємництва : управління та адміністрування : навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2017. 473 с.

3. Безкровний О. В., Дорошенко О. О. Навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи з дисципліни Податкова система для здобувачів вищої освіти очної та заочної форм навчання 6-те вид., доп. і перероб. Полтава : ПДАА, 2019. 196 с.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна рада України *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23 листопада 2018 р. № 2628-VIII. / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-19> (дата звернення: 06.06.2019).